

Školitelský posudek

Iveta Zvoníková, Úmrtí v Zemském ústavu pro choromyslné (Kateřinkách) v letech 1911–1925. Bakalářská práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2021, 63 stran (91557 znaků).

Nebývá příliš zvykem, že by se bakalářské práce zaměřovaly na dosud nezpracovaná témata. V případě práce Ivety Zvoníkové tomu však bezpochyby je, neboť prozatím nevznikla žádná podobná studie, která by se soustředila na analýzu tak specifické skupiny zemřelých, jakou představovali pacienti ústavu pro choromyslné. Iveta Zvoníková při volbě svého tématu využila dostupnosti digitalizované matriky zemřelých v někdejší Zemském ústavu pro choromyslné v pražských Kateřinkách, která se autorce stala hlavním zdrojem informací. Specifičnost tohoto pramene nespočívá jen v jeho původci, nýbrž i v údajích, které zahrnuje. Kromě dat, která jsou běžná v tradičních matrikách zemřelých, zaznamenávala analyzovaná matrika tři druhy adres (narození, domovskou příslušnost a bydliště), kromě příčiny smrti specifikovala i diagnózu, s níž byl daný jedinec do ústavu přijat, a u více než poloviny zemřelých evidovala i celkovou délku hospitalizace. Další přínos předkládané práce pak spočívá i v těžiště jejího výzkumu ohraničeného lety 1911–1925. Tento časový záběr autorce umožnil zabývat se i otázkou, jak se do úmrtí v Zemském ústavu pro choromyslné projevila I. světová válka.

Celkově je bakalářská práce rozdělena do šesti kapitol. V prvních třech částech Iveta Zvoníková rozebírá použité prameny, literaturu i metody, které v práci aplikovala. Ve čtvrté kapitole je popsán vznik zkoumaného Zemského ústavu pro choromyslné a vlastní jádro práce představuje pátá kapitola věnující se strukturám zemřelých. Poslední částí práce je závěr. V práci byly použity běžné postupy deskriptivní statistiky, což lze považovat za přiměřené jak tomuto typu klasifikační práce, tak vzhledem k datům, které měla autorka k dispozici. Konkrétně se Iveta Zvoníková zabývala analýzou zemřelých podle pohlaví, věku, rodinného stavu, sociálního postavení, místa narození, místa bydliště, diagnóz, příčin úmrtí, délky hospitalizace a sezónnosti úmrtí. Pokud to bylo možné, srovnávala výsledky svých analýz i se strukturami dospělé populace v Čechách, k čemuž využívala příslušné svazky Österreichische Statistik a Pohybu obyvatelstva v republice Československé.

Zároveň je však třeba zdůraznit, že ještě předtím, než Iveta Zvoníková vůbec mohla k uvedeným srovnávacím analýzám postoupit, musela si nejprve osvojit poměrně náročné postupy, které jdou bez pochyby nad rámec zpracování bakalářské práce. V první řadě se autorka musela vyrovnat s paleograficky nelehkým textem, který byl navíc psán trojjazyčně (česky, německy a latinsky). Vzhledem k tomu, že pro řadu v matrikách uvedených zeměpisných míst byly používány tehdejší německé názvy, musela se naučit orientovat se i v příslušných lexikonech, aby byla schopná dohledat současné názvy těchto obcí. Úplně jednoduchou úlohu nepředstavovalo ani dohledání příslušných údajů v dobových německy psaných rakouských statistikách. V neposlední řadě autorka musela všechny údaje pro více než 3000 osoby přepsat do speciálně vytvořené databáze.

Výše uvedené časově náročné postupy se ale zcela jistě vyplatily, neboť autorce se podařilo shromáždit celou řadu zajímavých výsledků, které určitě mohou sloužit pro budoucí komparaci podobně zaměřených výzkumů. Ivetě Zvoníkové se podařilo prokázat, že traumatické události I. světové války se projeví i na růstu počtu zemřelých v analyzovaném ústavu. Za zajímavý považují její závěr, že kromě lidí pocházejících z nižších sociálních

vrstev, jako byli například dělníci či služky, byli zřejmě psychickými problémy ve zvýšené míře postiženi i lidé zaměstnaní ve státní či veřejné správě. Zajímavý je i fakt, že, i když někteří pacienti zemřeli až poté, co v ústavu strávili několik desítek let, 75 % zemřelých nepobylo v ústavu déle než rok, přičemž nejvíce lidí umíralo hned v prvních dvou měsících po přijetí.

Pokud jde o formální stránku, práce neobsahuje žádné podstatné chyby. Jedinou výraznější připomínku mám k její stylistické úrovni. Některé formulace Ivety Zvoníkové by bylo možné označit za neobratné, nicméně jde o výtku, která není u kvalifikačních prací tohoto typu neobvyklá, neboť vyplývá z nezkušenosti autorů se zpracováním takto rozsáhlého textu. Celkově ovšem považuji bakalářskou práci Ivety Zvoníkové za zdařilou a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 22. 5. 2021

doc. PhDr. Alice Velková, Ph.D.